

УТВЕРЖДЕНО

Постановление
Министерства образования
Республики Беларусь
27.07.2017 № 91

**Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце
«Замежная мова
(англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская)»
для VII класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання і выхавання**

**ЗАМЕЖНАЯ МОВА
(англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская)**

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

У сучасным свеце замежная мова разглядаецца як сродак фарміравання і выхавання маральна адказнай асобы, пазнання, асэнсавання і інтэрпрэтацыі фактаў іншай культуры. Галоўнае прызначэнне замежных моў – забяспечваць узаемадзеянне і супрацоўніцтва народаў, выключаць магчымасці негатыўнага ўплыву на працэс нацыянальнай самаідэнтыфікацыі і культурнага самавызначэння асобы; павышаць гатоўнасць чалавека да асабістай і прафесійнай самарэалізацыі праз выкарыстанне замежнай мовы нароўні з роднай мовай у якасці матэрыяльнай формы функцыянавання свайго мыслення. Валоданне замежнымі мовамі – важная перадумова адаптацыі чалавека да жыцця ў глабалізаваным свеце.

Вучэбны прадмет «Замежная мова» закліканы служыць фарміраванню полікультурнай асобы. Адпаведна, працэс навучання замежнай мове накіраваны на падрыхтоўку вучняў да розных форм адносін і зносін паміж індывідамі і групамі, якія належаць да розных культур.

Магчымасці вучэбнага прадмета «Замежная мова» ў падрыхтоўцы вучня да міжкультурнай камунікацыі надзвычай вялікія. Вучань далучаецца да духоўнага багацця іншых народаў; у яго фарміруецца вобраз свету, які адпавядае сацыяльным, палітычным і культурным рэаліям сучаснай рэчаіснасці; фарміруецца другасная кагнітыўная свядомасць, якая забяспечвае ўвесь комплекс іншамоўнай камунікатыўнай дзейнасці; адбываецца развіццё маўленчых працэсаў і маўленчых механізмаў, здольнасцей перадаваць у ходзе іншамоўных зносін уласныя думкі і пачуцці; узнікаюць перадумовы для развіцця асобы вучня з дапамогай узбагачэння эмацыянальна-пачуццёвай сферы асобы. Моўныя здольнасці фарміруюцца ў адзінстве спараджэння і ўспрымання маўлення.

Мэты навучання замежнай мове

Генеральная мэта навучання замежнай мове заключаецца ў фарміраванні вучняў як суб'ектаў міжкультурнай камунікацыі шляхам авалодання імі іншамоўнай камунікатыўнай кампетэнцыяй і развіцця ў іх якасцей полікультурнай асобы, запатрабаваных сучасным інфармацыйным грамадствам ва ўмовах глабалізацыі. Генеральная мэта прадугледжвае пастаноўку і рэалізацыю адукацыйных, развіццёвых і выхаваўчых мэт у іх адзінстве.

Адукацыйныя мэты: моўнае і маўленчае развіццё асобы вучня шляхам забеспячэння практычнага валодання замежнай мовай як эфектыўным сродкам зносін у адзінстве яго кагнітыўнай, камунікатыўнай і экспрэсіўнай функцый; засваенне і актуалізацыя ведаў пра вывучаемую замежную мову; авалоданне навыкамі і ўменнямі

іншамоўнай маўленчай дзейнасці (ўспрыманне і разуменне іншамоўнага маўлення на слых, гаварэнне, чытанне, пісьмо і пісьмовае маўленне).

Развіццёвыя мэты: забяспечваюць кагнітыўнае, камунікатыўнае, эмацыянальнае развіццё вучняў; авалоданне спосабамі фарміравання і фармулявання думкі на замежнай мове; развіццё лінгвістычнага кампанента гуманітарнага мыслення; узбагачэнне эмацыянальна-пачуццёвай сферы асобы.

Выхаваўчыя мэты: забеспячэнне ўзбагачэння духоўнага свету вучняў, выхаванне ў іх культуры мыслення, пачуццяў, паводзін; развіццё гуманістычных каштоўнасных арыентацый, уменняў ажыццяўляць зносіны ў кантэксце дыялогу культур; фарміраванне псіхалагічнай гатоўнасці да міжмоўнай міжкультурнай камунікацыі; адаптацыя асобы да іншага сацыяльнага асяроддзя.

Задачы замежнай мовы як вучэбнага прадмета:

развіццё камунікатыўнай культуры вучняў, засваенне імі вуснай і пісьмовай мовы на ўзроўні, які з'яўляецца дастатковым для адэкватнай трактоўкі інфармацыі, якая перадаецца і прымаецца;

кагнітыўнае развіццё вучняў, якое праяўляецца ў пераструктураванні асобных фрагментаў індывідуальнага вобраза карціны свету і ўспрыманні свету вывучаемай мовы праз штучна фарміруемы ў свядомасці лінгвадыдактычны канструкт, які дазваляе ўспрымаць пазнавальны свет у адпаведнасці з яго (гэтага свету) уласнымі сацыяльнымі, палітычнымі, культурнымі, моўнымі рэаліямі, а не з дапамогай прамога перакладу на гэту мову схем роднай, нацыянальнай карціны свету;

сацыякультурнае развіццё асобы, арыентаванае на ўспрыманне «іншага» ў яго непадобнасці праз пазнанне каштоўнасцей новай культуры ў дыялогу з роднай; супастаўленне вывучаемай мовы з роднай і культуры гэтай мовы з нацыянальнай; фарміраванне ўменняў прадстаўляць сваю краіну і культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін;

развіццё каштоўнасных арыентацый вучняў, якое ажыццяўляецца з дапамогай фарміравання гуманістычнай пазіцыі асобы праз стварэнне ўмоў для ўзбагачэння адпаведнага канструктыўнага вопыту эмацыянальна-пачуццёвых адносін як найважнейшага фактару ўзнікнення ў чалавека станоўчага ўспрымання «іншага», паважлівага стаўлення да яго, прызнання разнастайнасці культур; з'яўлення ў вучняў імкнення да супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння з іншымі народамі;

развіццё матывацыі да вывучэння замежнай мовы праз фарміраванне патрэб лепш і дакладней разумець навакольны свет і быць зразуметым ім; усведамленне важнасці валодання замежнай мовай для сацыялізацыі ў сучасным свеце;

развіццё самаадукацыйнага патэнцыялу вучняў, забеспячэнне іх гатоўнасці да самастойнай работы над мовай, у тым ліку неабходнымі тэхнікамі вучэбна-пазнавальнай работы, стратэгіямі самааналізу, саманазірання.

У якасці комплексных характарыстык, якія выражаюць змест задач, разглядаюцца кампетэнцыі, таму што яны задаюць нормы і патрабаванні да валодання замежнай мовай, якія дазваляюць прасачыць ступень сукупнай рэалізацыі мэт і задач.

Міжкультурная кампетэнцыя – стратэгічная кампетэнцыя, валоданне якой заклікана забяспечваць асэнсаванне вучнямі іншай сацыякультуры, пазнанне імі сэнсавых арыенціраў іншага лінгвасоцыуму, умення бачыць падабенства і адрозненні паміж культурамі і ўлічваць іх у працэсе іншамоўных зносін.

Камунікатыўная кампетэнцыя – валоданне сукупнасцю маўленчых, моўных, сацыякультурных норм вывучаемай мовы, а таксама кампенсаторнымі і вучэбна-пазнавальнымі ўменнямі, якія дазваляюць выпускніку ўстановы агульнай сярэдняй адукацыі рашаць маўленчыя, адукацыйныя, пазнавальныя і іншыя задачы, якія стаяць перад ім. У склад гэтай інтэгратыўнай кампетэнцыі ўваходзяць моўная, маўленчая, сацыякультурная, вучэбна-пазнавальная, кампенсаторная кампетэнцыі, якія разглядаюцца як субкампетэнцыі.

Маўленчая кампетэнцыя – сукупнасць навыкаў і ўменняў маўленчай дзейнасці (гаварэнне, успрыманне маўлення на слых, чытанне і пісьмо), ведання норм маўленчых паводзін; набываецца на гэтай аснове вопыту іх ужывання для пабудовы лагічнага і звязнага па форме і змесце выказвання, а таксама для тлумачэння сэнсу выказванняў іншых людзей.

Моўная кампетэнцыя – сукупнасць моўных ведаў аб правілах функцыянавання моўных сродкаў (фанетычных, арфаграфічных, лексічных і граматычных) у маўленні і навыкаў іх выкарыстання з камунікатыўнымі мэтамі.

Сацыякультурная кампетэнцыя – сукупнасць ведаў пра нацыянальна-культурную спецыфіку краін вывучаемай мовы, уменняў будаваць свае маўленчыя і немаўленчыя паводзіны ў адпаведнасці з гэтай спецыфікай, уменняў прадстаўляць на гэтай аснове сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін.

Кампенсаторная кампетэнцыя – сукупнасць уменняў выкарыстоўваць дадатковыя вербальныя сродкі і невербальныя спосабы для рашэння камунікатыўных задач ва ўмовах дэфіцыту наяўных моўных сродкаў.

Вучэбна-пазнавальная кампетэнцыя – сукупнасць агульных і спецыяльных вучэбных уменняў, неабходных для ажыццяўлення самастойнай дзейнасці па авалоданні замежнай мовай, вопыт іх выкарыстання.

Паслядоўнае і ўзаемазвязанае авалоданне пазначанымі ключавымі кампетэнцыямі забяспечвае фарміраванне ў вучняў адпаведных кампетэнтнасцей.

У сваёй сукупнасці мэты і задачы прадугледжваюць праектаванне і арганізацыю адукацыйнага працэсу на аснове патрабаванняў асобна арыентаванага, кампетэнтнага, камунікатыўнага, кагнітыўнага і сацыякультурнага падыходаў у іх адзінстве. Адсюль вынікае, што ў якасці найважнейшых прынцыпаў ажыццяўлення адукацыйнага працэсу вызначаюцца наступныя:

забеспячэнне разумення культуры і ладу жыцця іншага народа і гатоўнасці «ўспрымаць іншага ў яго непадобнасці» і ўсведамлення вучнямі прыналежнасці да роднай культуры;

адзінства рэалізацыі камунікатыўнай, культурна-прагматычнай і аксіялагічных функцый вывучаемай мовы;

арыентацыя працэсу навучання на забеспячэнне дыялогу культур на аснове ўсебаковага ўліку ўзаемасувязей мовы – мыслення – культуры;

забеспячэнне сацыялізацыі вучняў сродкамі замежнай мовы;

арганізацыя навучання замежнай мове як сродку іншамоўных зносін на аснове мадэлявання сітуацый міжкультурнай камунікацыі.

Выкладзеныя палажэнні вызначаюць патрабаванні да зместу адукацыі.

Агульныя патрабаванні да зместу адукацыі

Змест вучэбнага прадмета «Замежная мова» вызначаецца ў адзінстве прадметнага і эмацыйна-каштоўнаснага кампанентаў.

Эмацыйна-каштоўнасны кампанент зместу адукацыі ўключае сукупнасць адносін асобы да сусветнай моўнай і культурнай спадчыны, да працэсу авалодання ёй з мэтамі асобнага росту; забяспечвае набываецца вопыту іншамоўных зносін шляхам рэфлексіі, самапазнання, самавызначэння. Працэс авалодання замежнай мовай набывае для вучня асобны сэнс.

Прадметны змест адукацыі ўключае наступныя кампаненты:

сферы зносін і прадметна-тэматычны змест маўлення;

віды маўленчай дзейнасці і моўны матэрыял;

сацыякультурныя веды: культуразнаўчыя, краіназнаўчыя і лінгвакраіназнаўчыя;

кампенсаторныя і вучэбна-пазнавальныя ўменні і навыкі самастойнай работы з іншамоўным матэрыялам.

Прадметны кампанент зместу забяспечвае валоданне замежнай мовай як сродкам міжкультурных зносін.

Адбор зместу вучэбнага матэрыялу, які падлягае засваенню, ажыццяўляецца на аснове наступных метадалагічных арыенціраў:

накіраванасць педагагічнага працэсу на падрыхтоўку да міжкультурных зносін; усебаковы ўлік узаемасувязей: мова – мысленне – культура;

прад'яўленне каштоўнасцей пазнавальнай культуры ў дыялогу з роднай;

інтэграцыя моўнага, сацыякультурнага, аксіялагічнага кампанентаў зместу навучання;

аўтэнтычнасць і каштоўнасць і значнасць іншамоўных матэрыялаў;

адпаведнасць вучэбнага матэрыялу сучасным гутарковым нормам вывучаемай мовы.

Структураванне вучэбнага матэрыялу ажыццяўляецца на аснове наступных патрабаванняў:

бесперапыннае канцэнтрычнае прад'яўленне і назапашванне ведаў;

паэтапнае фарміраванне навыкаў і ўменняў;

пераемнасць этапаў працэсу авалодання замежнай мовай;

пастаянная апора на моўны, маўленчы і асобны суб'ектны вопыт вучняў;

спалучанасць у авалоданні маўленнем і сістэмай мовы;

стварэнне магчымасцей для фарміравання ўменняў самастойнай работы з іншамоўнымі інфармацыйнымі крыніцамі ў самаадукацыйных мэтах.

Спецыфіка зместу моўнай адукацыі прадугледжвае паслядоўны ўлік у адукацыйным працэсе наступных асноўных палажэнняў камунікатыўна арыентаванага навучання:

ажыццяўленне адукацыйнага працэсу ва ўмовах, набліжаных да рэальных зносін;

мадэляванне сітуацый зносін, якія стымулююць вучняў да рашэння камунікатыўных задач у працэсе вывучэння замежнай мовы;

выкарыстанне камунікатыўна арыентаваных заданняў на аснове імітацыйных, гульнявых і вольных зносін;

сітуацыўна абумоўленае авалоданне лексікай і граматыкай вывучаемай мовы;

актыўнае ўцягванне вучняў у працэс зносін у якасці маўленчых партнёраў;

стварэнне матывацыйнай гатоўнасці і патрэбы вучняў ва ўспрыманні і засваенні вучэбнага матэрыялу ва ўмовах, набліжаных да рэальных зносін.

Сферы зносін і прадметна-тэматычны змест маўлення

Сацыяльна-бытавая сфера. Знешнасць і характар. Сябры. Пакупкі. Жыццё ў горадзе і вёсцы.

Вучэбна-працоўная сфера. Урок замежнай мовы.

Сацыяльна-культурная сфера. Спорт.

Сацыяльна-пазнавальная сфера. Падарожжы па розных краінах.

Маўленчыя ўменні

Успрыманне і разуменне маўлення на слых – уменне разумець іншамоўнае маўленне ў працэсе непасрэдных зносін з суб'яднікамі, уменне разумець разнажанравыя аўдыя- і відэатэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест.

Гаварэнне – уменне ажыццяўляць дыялагічныя, маналагічныя і полілагічныя зносіны ў адпаведнасці з мэтамі, задачамі і ўмовамі камунікацыі, з захаваннем норм маўленчага і немаўленчага этыкету.

Чытанне – уменне чытаць і разумець разнажанравыя тэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання і далейшага выкарыстання інфармацыі.

Пісьмовае маўленне – уменне прадцыраваць розныя віды пісьмовых тэкстаў у адпаведнасці з нормамаі, прынятымі ў краінах вывучаемай мовы, з улікам камунікатыўных задач і адрасата.

Моўныя веды і навькі

Веды пра сістэму вывучаемай мовы, правілы функцыянавання моўных сродкаў (фанетычных, лексічных, граматычных) у маўленні і навыках іх выкарыстання ў камунікатыўных мэтах.

Сацыякультурныя веды і ўменні

Веданне сацыякультурнага кантэксту сваёй краіны і краін вывучаемай мовы, уменні наладжваць свае маўленчыя і немаўленчыя паводзіны ў адпаведнасці з іх спецыфікай, прадстаўляць сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін.

Кампенсаторныя ўменні

Уменні выкарыстоўваць розныя вербальныя і невербальныя сродкі для кампенсацыі прабелаў у камунікацыі ва ўмовах дэфіцыту моўных сродкаў, недахопу маўленчага і сацыяльнага вопыту.

Вучэбна-пазнавальныя ўменні

Агульныя і спецыяльныя вучэбныя ўменні, неабходныя для ажыццяўлення самастойнай пазнавальнай дзейнасці па авалоданні іншамоўнымі зносінамі і культурай краін вывучаемай мовы.

* * *

Змест навучання пададзены ў вучэбнай праграме праз прадметна-тэматычны змест зносін, патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці, моўны матэрыял (фанетыка, лексіка, граматыка).

У прадметна-тэматычным змесце зносін пазначаны камунікатыўныя задачы для школ (прамы шрыфт) і гімназій (прамы шрыфт і курсіў).

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці – працягласць гучання тэксту, колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка ў дыялагічным маўленні, аб'ём выказвання ў маналагічным маўленні, аб'ём тэксту для чытання, аб'ём тэксту для пісьмовага маўлення – задаюць асноўныя параметры для ўсіх відаў маўленчай дзейнасці. Дадзеныя параметры, а таксама аб'ём прадуктыўнага і рэцэптыўнага лексічнага мінімуму абазначаюцца наступным чынам: першая лічба – патрабаванні для школ, другая – для гімназій. Напрыклад, працягласць гучання тэксту – 1,5–2 мін; прадуктыўны мінімум – 230–280 лексічных адзінак; рэцэптыўны мінімум – 150–260 лексічных адзінак; агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі – 1050–1180 лексічных адзінак; агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі – 540–810 лексічных адзінак.

Граматычны матэрыял, які падлягае вывучэнню, аднолькавы для ўсіх відаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі. Патрабаванні да валодання граматычным матэрыялам адрозніваюцца аб'ёмам яго прадуктыўнага засваення. Граматычныя з'явы для рэцэптыўнага засваення, адзначаныя зорччай (*), прызначаны для прадуктыўнага засваення ў гімназіях.

Адрозненні ў авалоданні замежнай мовай пры яе вывучэнні ў школе і гімназіі прад'яўляюцца ў наступных параметрах:

- аб'ём засвоенага прадуктыўна і рэцэптыўна лексічнага матэрыялу;
- колькасць прадуктыўна засвоенага граматычнага матэрыялу;
- ступень складанасці і колькасць камунікатыўных задач, якія рашаюцца;
- ступень самастойнасці ў інтэрпрэтацыі з'яў міжкультурнай камунікацыі;
- ступень падрыхтаванасці да ажыццяўлення маўленчых і немаўленчых паводзін адэкватна сацыякультурнай спецыфіцы краіны вывучаемай мовы;

узровень гатоўнасці да самастойнай дзейнасці вучняў па авалоданні замежнай мовай.

Больш высокія патрабаванні да валодання моўным і маўленчым матэрыялам у гімназіях забяспечаць павышэнне ўзроўню фарміравання ў вучняў моўных навыкаў і маўленчых уменняў, што будзе выяўляцца ў іх здольнасці больш якасна рашаць вучэбныя камунікатыўныя задачы.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА

105/175 гадзін

ПРАДМЕТНА-ТЭМАТЫЧНЫ ЗМЕСТ ЗНОСІН

Сфера зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		Да канца года вучань павінен умець
Сацыяльна-бытавая	Знешнасць і характар	Апісаць знешнасць чалавека і яго характар; распытаць пра знешнасць і характар сябра/членаў сям'і; выказаць і аргументаваць сваё меркаванне наконт характару чалавека; выказаць камплімент наконт знешнасці; <i>абмеркаваць характар героя фільма/кнігі</i>
	Пакупкі	Расказаць пра розныя магазіны ў Рэспубліцы Беларусь; распытаць пра магазіны ў краіне вывучаемай мовы; запытаць і паведаміць інфармацыю пры набыцці нехарчовых тавараў; <i>даць параду пры выбары пакупкі; расказаць пра сваё стаўленне да пакупок</i>
	Сябры	Расказаць пра сваіх сяброў і знаёмых (знешнасць, характар, любімыя заняткі); расказаць гісторыю знаёмства з сябрам; <i>распытаць суб'ядніка пра яго сяброў; выказаць меркаванне пра сапраўднае сяброўства і аргументаваць свой пункт гледжання</i>
	Жыццё ў горадзе і вёсцы	Апісаць горад/вёску/сталіцу Рэспублікі Беларусь; распытаць суб'ядніка пра перавагі/недахопы яго месцажыхарства; спытаць і растлумачыць дарогу; <i>правесці экскурсію па сваім горадзе/вёсцы; параўнаць жыццё ў гарадской і сельскай мясцовасці</i>
Вучэбна-працоўная	Урок замежнай мовы	Выказаць сваё стаўленне да вывучэння замежнай мовы; расказаць пра ўрок замежнай мовы; абгрунтаваць важнасць вывучэння замежнай мовы; <i>абмеркаваць спосабы вывучэння замежнай мовы; распытаць аб выкананні дамашняга задання па замежнай мове</i>
Сацыяльна-культурная	Спорт	Расказаць пра папулярныя віды спорту; расказаць пра выдатных спартсменах Рэспублікі Беларусь і краіны вывучаемай мовы; распытаць суб'ядніка пра індывідуальныя заняткі спортам; <i>выказаць сваё стаўленне да заняткаў спортам і аргументаваць яго; даць парады па падтрыманні фізічнай формы; расказаць пра гісторыю Алімпійскіх гульняў/найбуйнейшыя спартыўныя спаборніцтвы</i>
Сацыяльна-пазнавальная	Падарожжа па розных краінах	Абмеркаваць маршрут падарожжа; выказаць і аргументаваць сваё стаўленне да падарожжа рознымі відамі транспарту; заказаць/купіць білет на аўтобус/цягнік/самалёт; расказаць пра сваё (рэальнае/уяўнае) падарожжа; <i>падзяліцца ўражаннямі пра падарожжа; парэкамендаваць наведваць краіну/горад</i>

ПАТРАБАВАННІ ДА ПРАКТЫЧНАГА ВАЛОДАННЯ ВІДАМІ МАЎЛЕНЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых іншамойныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару, якія прад'яўляюцца настаўнікам і ў гука- або відэазапісе, у натуральным тэмпе, з вербальнай апорай, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, якія змяшчаюць 1–2 % незнаёмых слоў, якія не перашкаджаюць разуменню тэксту;

адносна поўна разумець тэксты, якія змяшчаюць 1 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай ці кантэкстуальнай здагадкі;

выбарачна разумець неабходную/цікавую для вучня інфармацыю.

Віды тэкстаў: верш, песня, апавяданне, легенда, аб'ява, фрагмент відэафільма.

Працягласць гучання тэксту: 1,5–2 мінуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказаць сваё меркаванне і даведвацца пра адносіны суб'ядніка да атрыманай інфармацыі;

даваць эмацыйную ацэнку.

Віды дыялогаў: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 5–6.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

апісваць і параўноўваць прадметы і з'явы;

расказваць пра пачутае/прачытанае/убачанае;

паведамляць інфармацыю, спалучаючы апісанне, апавяданне і параўнанне.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, паведамленне, апавяданне, параўнанне.

Аб'ём выказвання: не менш за 8–10 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

разумець асноўны змест часткова адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

адносна поўна разумець змест часткова адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне);

знаходзіць у тэкстах неабходную/цікавую для вучня інфармацыю (праглядальнае/пошукавае);

устаўляць прычынна-выніковыя сувязі паміж фактамі тэксту і падзеямі.

Тэксты, прызначаныя для разумення асноўнага зместу, могуць уключаць да 2–3 % незнаёмых слоў, якія не перашкаджаюць разуменню. Аб'ём тэксту: прыкладна 2200–3000 друкаваных знакаў з прабеламі.

Тэксты, арыентаваныя на адносна поўнае разуменне, могуць уключаць 1–2 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма з дапамогай двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: прыкладна 1700–2500 друкаваных знакаў з прабеламі.

Віды тэкстаў: біяграфія, артыкул, запрашэнне, спіс пакупак, e-mail, турыстычная брашура, ліст у часопіс.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадуцыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць віншаванне, запрашэнне;

пісаць асабісты ліст у межах вывучанай тэматыкі;

выкладаць змест прачытанага тэксту.

Аб'ём тэксту: не менш за 60–80 слоў.

МОЎНЫ МАТЭРЫЯЛ

АНГЛІЙСКАЯ МОВА

Фанетыка

Націск у сказе (самастойныя і службовыя часціны мовы). Націск у шматскладовых словах.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1050–1180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 540–810 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў *-ness*; прыметнікаў *-less, -ly*; прыстаўка дзеясловаў *re-*; састаўныя прыметнікі (*kind-hearted*).

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: назоўнікі, якія ўжываюцца толькі ў адзіночным (*advice, money, knowledge*) або множным ліку (*trousers, outskirts, cattle, clothes*); назоўнікі ў адзіночным ліку, якія маюць форму множнага ліку (*gymnastics, athletics*).

Артыкль: артыкль з назвамі відаў спорту і спартыўных спаборніцтваў, з назвамі выдатных мясцін (тэатраў, кінатэатраў, музеяў, атэляў, аэрапортаў, паркаў, плошчаў).

Прыметнік: узмацненне ступеней параўнання прыметнікаў *a lot, far, much (longer), slightly, a bit, a little (faster)*.

Лічэбнік: субстантываваныя лічэбнікі *hundreds of (books)*.

Займеннік: неазначальныя займеннікі *neither, either, none*.

Дзеяслоў: сцвярджальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у *Present Perfect Continuous*; дзеясловы ў *Present Simple, Present Continuous* для выражэння будучых дзеянняў; выражэнне звыклых дзеянняў у мінулым з дапамогай *used to*.

Мадальны дзеяслоў: параўнанне ўжывання *to have to – must*; ужыванне *could, to be able to* для выражэння магчымасці/здольнасці выканання дзеянняў у мінулым.

Прыслоўе: *too* + прыметнік, прыметнік + *enough*.

Прыназоўнік: *for (two years), since, before, after, till, until*.

Злучнік: *if, in case, when*.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі сказамаі ўмовы і часу.

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

**Герундый*: герундый у функцыі дзейніка, дапаўнення і часткі выказніка.

*Кароткія структуры дапасавання/недапасавання *So do I / Neither do I*.

Сцвярджальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у *Past Simple Passive, Future Simple Passive*.

НЯМЕЦКАЯ МОВА

Фанетыка

Націск у іншамоўных словах. Лагічны націск у складаных сказах. Інтанацыйнае афармленне складаназалежных сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1050–1180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 540–810 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў мужчынскага роду: *-er, -ler, -ist, -ing, -ant, -ent, -it, -at*; суфіксы прыметнікаў: *-ig, -lich*; словаскладанне: прыметнік + прыметнік.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: род назоўнікаў (вызначэнне па фармальных прыметах); мужчынскі род – аддзяяслоўныя назоўнікі; назоўнікі з суфіксамі мужчынскага роду (гл. раздзел «Лексіка»). Скланенне назоўнікаў мужчынскага роду. Множны лік назоўнікаў мужчынскага роду.

Артыкль: артыкль перад назоўнікам у параўнальных канструкцыях «*wie, als + назоўнік*».

Азначальны артыкль, калі перад назоўнікам стаіць парадкавы лічэбнік або прыметнік у найвышэйшай ступені.

Прыметнік: скланенне прыметнікаў пасля незначальнага артыкля, прыналежных займеннікаў і адмоўнага займенніка *kein*.

Ступені параўнання прыметнікаў. Асаблівыя выпадкі ўтварэння ступеней параўнання прыметнікаў: *gut, hoch, nah*.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі звыш 100.

Займеннік: указальныя займеннікі *dieser, dieses, diese; jener, jenes, jene*; незначальныя займеннікі *jeder, jedes, jede*.

Дзеяслоў: мадальны дзеяслоў *sollen* для выражэння даручэння, сумнення ў пытальных сказах.

Прыслоўе: асобныя выпадкі ўтварэння ступеней параўнання прыслоўяў *gern, oft, viel*.

Прыназоўнік: прыназоўнік *ohne*, які патрабуе вінавальнага склону.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы: парадак слоў у даданных сказах; дадатковыя даданыя сказы са злучнікамі *dass, ob*.

Складаназлучаныя сказы з прыслоўямі, якія выступаюць у ролі злучальных саюзаў *dann, danach, darum*.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Прыметнік: скланенне прыметнікаў пасля азначальнага артыкля, займеннікаў *dieser, dieses, diese; jener, jenes, jene; jeder, jedes, jede*.

Артыкль: незначальны артыкль, калі перад назоўнікам стаіць азначэнне ў параўнальнай ступені.

Прыназоўнік: *прыназоўнік *gegen*, які патрабуе вінавальнага склону.

Сінтаксіс

*Складаназлучаныя сказы з прыслоўем *deshalb*, якое выступае ў ролі злучальнага саюза.

Складаназалежныя сказы: дадатковыя даданыя сказы са злучнікамі (саюзнымі словамі) *wer, was, woher, wann, wohin, wie, wo*.

Сказы з двайным саюзам *nicht nur ... sondern auch*.

Die würde-Form ... Infinitiv для выказвання ветлівай прапановы, просьбы, парады, рэкамендацыі.

ФРАНЦУЗСКАЯ МОВА

Фанетыка

Фразавы націск.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1050–1180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 540–810 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў *-té, -iste, -ment, -ssion, -tion*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: мужчынскі і жаночы род назоўнікаў. Множны лік назоўнікаў.

Артыкль: частковы артыкль у словазлучэнні *faire du sport*; выпадкі адсутнасці артыкля.

Прыметнік: асобныя формы жаночага роду прыметнікаў (*grosse, rousse, basse, épaisse, fraoche, longue; fraîche, gentille, jalouse, sotté, maligne*). Асаблівасці правапісу прыметнікаў, якія абазначаюць колеры (*les yeux marron, les cheveux châtain clair*).

Займеннік: асабовыя займеннікі ў функцыі прамога (*me, te, le, la, nous, vous, les*) і ўскоснага (*me, te, lui, nous, vous, leur*) дапаўненняў; складаныя формы пыталых займеннікаў *lequel/laquelle*; складаныя формы ўказальных займеннікаў (*celui-ci, celle-là* і г. д.).

Дзеяслоў: загадны лад. Розныя спосабы выражэння будучага часу (*le futur simple, le futur proche*). Розныя спосабы выражэння прошлага часу (*le passé récent, le passé composé, l'imparfait*) (паўтарэнне).

Прыслоўе: ступені параўнання прыслоўяў; прыслоўі месца *en, у*. Месца прыслоўя ў сказе.

Прыназоўнік: прыназоўнікі часу і месца (паўтарэнне). Кіраванне дзеясловаў.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

*Неазначальныя прыметнікі *chaque, tout (-e); quelques, plusieurs, certains (-es), certain (e)*. * Розніца ва ўжыванні пыталых слоў *quel (le)* і *comment*. * Асобныя выпадкі ўжывання колькасных і парадкавых лічэбнікаў.

ІСПАНСКАЯ МОВА

Фанетыка

Інтанацыя складаназлучаных, складаназалежных, пыталых і клічных сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1050–1180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 540–810 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: сістэматызацыя групы цяперашніх і прошлых часоў дзеяслова. *Presente de Subjuntivo. Modo Imperativo (Imperativo afirmativo, Imperativo negativo). Modo Potencial (Condicional) Simple.*

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі сказамі (дапаўняльнымі, дзейнікавымі).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

**Словаўтварэнне*: суфіксы назоўнікаў *-ción(-sión,-ión)*; прыстаўка *anti-*.

**Займеннік*: адмоўныя і неазначальныя займеннікі.

*Складаназалежныя сказы з даданымі сказамі (часу і мэты).

КІТАЙСКАЯ МОВА

ПАТРАБАВАННІ ДА ПРАКТЫЧНАГА ВАЛОДАННЯ ВІДАМІ МАЎЛЕНЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых іншамоўныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару ў прад'яўленні настаўніка і ў гуказапісе, у натуральным тэмпе, з вербальнай апорай, рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, што змяшчаюць 1–2 % незнаёмых слоў, якія не ўплываюць на разуменне тэксту;

адносна поўна разумець тэксты, якія змяшчаюць 1 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай ці кантэкстуальнай здагадкі.

Віды тэкстаў: верш, песня, апавяданне, легенда, радыёпраграма.

Працягласць гучання тэксту: 1,5–2 мінуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказваць сваё меркаванне і даведвацца пра адносіны суб'ядніка да атрыманай інфармацыі;

даваць эмацыянальную ацэнку атрыманай інфармацыі.

Віды дыялогаў: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 5–6.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

апісваць і параўноўваць прадметы і з'явы;

расказваць пра пачутае/прачытанае/убачанае;

паведамляць інфармацыю, спалучаючы апісанне, апавяданне і параўнанне.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, паведамленне, апавяданне, параўнанне.

Аб'ём выказвання: 8–10 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты, напісаныя з дапамогай транскрыпцыйных знакаў, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

разумець асноўны змест адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

адносна поўна разумець змест адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне);

знаходзіць у тэкстах неабходную/цікавую інфармацыю;

устаўляе прычынна-выніковыя сувязі паміж фактамі тэксту і падзеямі.

Тэксты, прызначаныя для разумення асноўнага зместу, могуць уключаць да 2–3 % незнаёмых слоў, якія не перашкаджаюць разуменню. Аб'ём тэксту: 0,5–0,75 старонкі.

Тэксты, арыентаваныя на адносна поўнае разуменне, могуць уключаць 1–2 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма з дапамогай двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: 0,3–0,5 старонкі.

Вучні павінны ўмець чытаць іерогліфы (200–550) і тэксты (аб'ём да 0,3 старонкі), напісаныя іерогліфамі.

Віды тэкстаў: біяграфія, артыкул, запрашэнне, спіс пакупак, e-mail, турыстычная брашура, ліст у часопіс.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадукцыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў, напісаных з дапамогай транскрыпцыйных знакаў, у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць віншаванне, запрашэнне;

пісаць асабістае пісьмо ў межах вывучанай тэматыкі;

коратка выкладаць змест прачытанага тэксту.

Аб'ём тэксту: 60–80 слоў.

Вучні павінны ўмець пісаць ключавыя элементы іерогліфаў (графемы) – 64 адзінкі; іерогліфы (140–400 адзінак) і тэксты, напісаныя іерогліфамі.

МОЎНЫ МАТЭРЫЯЛ

Фанетыка

Інтанацыя пыталых сказаў з канчаткамі 是不是, 是吗, 对吗?

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1050–1180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 540–810 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Прыметнік: параўнальныя канструкцыі з 有/没有.

Параўнальныя канструкцыі з 比 у сказах з дзеяслоўным выказнікам (2).

Лічэбнік: лічэбнікі ад 1000 да 10 000. Выразы прыблізнай колькасці:

几 + лічылнае слова + назоўнік; 几 + «十/百/千/万/亿» + лічылнае слова + назоўнік; «十» + 几 + лічылнае слова + назоўнік; «十/百/千/万» + 多 + лічылнае слова + назоўнік/прыметнік; 一两个, 二三十.

Канструкцыя «лічэбнік + 多 + лічылнае слова».

Дзеяслоў: працягнуты час. Рэдуплікацыя дзеясловаў. Выкарыстанне 让, 请, 不让 для выражэння пабуджэння, запрашэння, просьбы.

Часціца 吧 у сказах, якія выказваюць здагадку.

Прыслоўе: дапаўненне стану (...得...) (2). Прыслоўе ... 一会儿. Прыслоўі 以前, 以后. Прыслоўі 从来, 已经.

Выніковыя дапаўненні 好, 对, 错.

Простае дапаўненне напрамку са словамі 来 або 去.

Часціца 的(的-фразы).

Дапаможнае слова 地.

Сінтаксіс

Пытальныя сказы з канчаткамі 是不是, 是吗, 对吗?

Структура сказа з дапаўненнем працягласці (2).

Сказы з двайным аб'ектам.

Сказы з прыназоўнікамі 把(1).

Пабуджальны сказ тыпу 别...了.

Парадак размяшчэння азначэнняў, акалічнасцей.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Канструкцыі, прыназоўнікі, саюзы: 要...了.

Прыслоўе: 终于.

* * *

Вучні павінны валодаць **сацыякультурнымі ведамі і ўменнямі:**

ведаць асноўныя слаўтасці Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы;

ведаць найбольш папулярныя віды спорту ў сваёй краіне і краіне вывучаемай мовы;

ведаць, як рабіць пакупкі ў магазіне/супермаркеце ў краіне вывучаемай мовы;

умець расказаць замежнаму равесніку пра слаўтасці сталіцы Рэспублікі Беларусь.

Вучні павінны валодаць **кампенсаторнымі ўменнямі** ва ўсіх відах маўленчай дзейнасці:

успрыманне і разуменне маўлення на слых

прагназаваць змест аўдыятэксту па загалоўку, пачатку тэксту;

абавірацца на сродкі зрокавай нагляднасці (малюнкi, здымкі, табліцы);

выкарыстоўваць моўную здагадку (па падабенстве са словамі роднай мовы, кантэксте);

удакладняць змест выказвання суб'ядніка з дапамогай мімікі і жэстаў;

чытанне

прагназаваць змест па загалоўку, падзагалоўку, пачатку тэксту;

абавірацца на сродкі зрокавай нагляднасці (малюнкi, здымкі, табліцы);

выкарыстоўваць моўную здагадку (па падабенстве са словамі роднай мовы, па словаўтваральных элементах, кантэксте);

выкарыстоўваць двухмоўныя слоўнікі;

гаварэнне

звяртацца за дапамогай да суб'ядніка, выкарыстоўваючы перапытванне і сродкі зрокавай нагляднасці (карта, схема, расклад і г. д.);

удакладняць змест выказвання з дапамогай мімікі і жэстаў;

пісьмовае маўленне

выкарыстоўваць элементы тэксту ў якасці зместавых і моўных апор.

Вучні павінны валодаць **вучэбна-пазнавальнымі ўменнямі:**

складаць план выказвання, прачытанага/праслуханага тэксту;

выконваць самастойныя заданні рэпрадуктыўна-прадуктыўнага характару з выкарыстаннем друкаваных матэрыялаў;

выкарыстоўваць даведачны апарат падручніка і двухмоўных слоўнікаў.

Вучні павінны выкарыстоўваць **набыты моўны, маўленчы і сацыякультурны**

вопыт:

для вусных зносін з прадстаўнікамі краін вывучаемай мовы;

азнаямлення з даступнымі ўзорамі мастацкай літаратуры на замежнай мове;

развіцця добразычлівага і паважлівага стаўлення да прадстаўнікоў іншых краін;

драматызацыі казак, баек, п'ес на замежнай мове.